

Januar 2017

53/17

Orientering fra formanden.....	3
Introduktionskursus i brugen af MCMI-III.....	5
Seminar om psykopati med Helge A. Hoff.....	6
Seminar med professor Tim Trull.....	7
Personlighedsforstyrrelser i DSM-5 og ICD-11	8
Personlighed og personlighedsforstyrrelser. En grundbog	12
Highly recommended	14
Fornyelse af medlemskab/kontingent	16
Ordinær generalforsamling	17
Kalender	17
Kontaktpersoner/bestyrelse	18

Orientering fra formanden

Så er vi kommet i gang med et nyt år med nye spændende møder og inspiration fra ind- og udland. Nært forestående er, som det fremgår andet steds i Newsletter, et heldagsmøde med den norske psykolog Helge Andreas Hoff, der i 2016 forsvarede sin afhandling om psykopati, og som gennem flere år har haft samarbejde med Liselotte Pedersen fra bestyrelsen omkring forskning i CAPP-modellen. Helge Andreas Hoff er en af redaktørerne på bogen om psykopati, der udkom på Hans Reitzels forlag i 2016, hvori der er bidrag fra en række danskere med tilknytning til Institutet (Sune Bo, Mickey Kongerslev, Liselotte Pedersen, Erik Simonsen). Heldagsmødet vil være en god lejlighed til at få genopfrisket den verserende debat om, hvorledes psykopati afgrænses, hvordan den fremtræder under forskellige former afhængig af kultur og køn, i relation til kriminalitet og måske også om, hvordan nogle slipper af sted med at have succes med at være psykopater! Mødet arrangeres i samarbejde med Dansk Retspsykologisk Selskab.

Nogle få uger efter dette møde udkommer Institutets store bog om personlighed og personlighedsforstyrrelser, som har været undervejs i godt 2 år med en lang række bidrag fra danske psykologer og læger, som gennem de seneste mange år har ydet en indsats i Institutet. Også Glen Gabbard og Bateman har bidraget til bogen. Bogen er samtidig et festskrift for afdøde professor Ted Millon, som var inspirationskilde til, at Institutet i sin tid blev dannet i 1989. Vi har valgt ret detaljeret at gøre rede for Millons bidrag til forståelse af personlighed og psykopatologi, idet det grundlæggende er Millons psykopatologiforståelse, der gennem mere end 25 år har været inspirationskilde til Institutets arrangementer. Vi håber, at Institutets medlemmer vil anskaffe sig bogen, som vil blive udgangspunkt til det 4. seminar om personlighedsforstyrrelser, som vi har skudt til afholdelse i foråret 2018 som et 2-dages møde – på den anden siden af Sundhedsplatformens introduktion i Region Sjælland!

Den næste internationale ISSPD-kongres om personlighedsforstyrrelser nærmer sig (afholdes i Heidelberg i dagene 25.-28.9.17). Vær opmærksom på at gå ind på ISSPD kongressens hjemmeside <http://www.isspd2017.com>, hvis du påtænker at deltage i kongressen, herunder anmelde foredrag eller poster. Vi håber på stor deltagelse fra dansk side og mange præsentationer. Det skal her nævnes, at Institutets formand sammen med ISSPD *president-elect* Steven Huprich arrangerer et invited symposium om psykiatrisk klassifikation med indlæg bl.a. fra Bo Bach fra bestyrelsen om danske erfaringer med den alternative model DSM-5 (trait-delen). I dette Newsletter har vi valgt at lade Bo Bach gøre status for arbejdet med ICD-11 og relatere det til tankerne bag den alternative model i DSM-5.

Umiddelbart forud for ISSPD kongressen afholder Institutet et halvdagsmøde med den amerikanske psykolog Tim Trull, som er professor ved University of Missouri. Tim Trull spillede en vigtig rolle i forskningen forud for fremkomsten af DSM-5, som varm fortaler for en dimensionel tilgang til beskrivelse af personlighedspatologi. I bogen ”*Dimensional Models of Personality Disorders – refining the Research Agenda for DSM-V*” (Widiger, Simonsen, Sirovatka, Regier (red.)) fra 2005 har han skrevet et glimrende kapitel om ”Coverage and Cut-offs”, hvor han gennemgår de forskellige alternative modeller til beskrivelse af personlighedspatologi og deres evne til at dække patologiske personlighedstræk ind samt hvorledes afgrænsningen overfor det normale skal ske. Tim Trull har indvilget i at være vejleder for ph.d.-studerende Tine Harpøth i Region Sjælland, hvis ph.d.-projekt bl.a. omhandler fortløbende assessment (”ambulatory assessments”) i case-studier, som også vil være hans emne på dagen.

Som nævnt i tidligere Newsletter har Region Sjælland oprettet et udviklingsprojekt ”Kompetencecenter til diagnostik og behandling af personlighedsforstyrrelser”, som nu har fået deres egen hjemmeside <http://www.regionsjaelland.dk/kpf>. Kompetencecenteret udbyder kurser, som i første omgang vil være tilgængelig for ansatte i Region Sjælland, men det er håbet på sigt på landsplan at få et nationalt center, som man har det i Norge.

Bestyrelsen arbejder på nye arrangementer, bl.a. vil vi se nærmere på området psykosener træk hos patienter med ”borderline conditions” – eller grænsepsykososer som det hed i gamle dage. I den forbindelse har vi kontakt med Mark Lenzenweger, som vi håber at kunne få til Danmark. Et andet område, der har bestyrelsens særlige interesse, er den kliniske anvendelsesmulighed af vurdering af sværhedsgrad efter DSM-5’s alternative model (*Level of Personality Functioning*), idet dette emne utvivlsomt vil være meget relevant at få uddybet, hvis vi i ICD-11 skal overgå til primært at vurdere sværhedsgrad ved tilstedeværelse af personlighedsforstyrrelse og ikke kategori. Endelig har bestyrelsen fokus på DAT-terapiens popularitet i Danmark, og vi har fået aftale med tyske Martin Bohus om afholdelse af et 1-dags seminar under ledelse af Jacob Sander Hansen fra bestyrelsen. Mere om dette så snart dato for afholdelse af arrangementet ligger fast.

Til slut vil jeg nævne, at vi kører videre med MCMI-kurserne, se dato for næste introduktionskursus. Det ligger nu klart, at Hogrefe ikke vil oversætte den nyeste version af MCMI. Dvs. i Skandinavien vil vi køre videre med MCMI-III, og vi vil derfor i Institutet fortsætte med afholdelse af introduktions- og certificeringskurser.

Til slut vil jeg ønske jer alle et godt nytår.

Erik Simonsen

Introduktionskursus i brugen af MCMI-III

(Millon Clinical Multiaxial Inventory III)

MCMI III er oversat til dansk, og der foreligger en dansk manual. Programmet kan købes hos Pearson (www.pearsonassessment.dk). Kurset henvender sig til kliniske psykologer og psykiatere, der ønsker at anvende spørgeskemaet MCMI som personlighedstest som led i en diagnostisk evaluering.

Program

- Kort gennemgang af personlighedsforstyrrelser
- Kort introduktion til Millons teorier og publikationer
- Introduktion til spørgeskemametoden og alternativer til MCMI
- MCMI III's konstruktion, administration og anvendelsesmuligheder
- Fortolkning af MCMI III profiler

Kurset er godkendt af Dansk Psykolog Forening.

Kursusafgift 2.100 kr. for medlemmer af IPTP, 2.400 kr. for andre, forplejning inkluderet

Deltagerantal max. 20

Tid Mandag 27. februar 2017 kl. 9.00-16.00

Sted Psykiatrisygehuset, bygning 3, 4. sal, mødelokale 3.26, Fælledvej 6, 4200 Slagelse

Underviser Professor, forskningschef Erik Simonsen

Bindende tilmelding senest 10. februar via tilmeldingsblanket på www.iptp.dk.

Seminar om psykopati med Helge A. Hoff

Psykologspecialist, ph.d. Helge Andreas Hoff er ansat ved kompetencecenter for sikkerheds- fængsels- og rettspsykiatri i Bergen, Norge. Helge A. Hoff har gennem en årrække arbejdet klinisk og forskningsmæssigt med psykopati og voldsrisikovurdering. Han har holdt en række seminarer om disse temaer, og har været med til at arrangere de afholdte Bergen-konferencer om behandling af psykopati. Efter mange års efterspørgsel efter en opdateret nordisksproget fagbog om emnet, har Helge A. Hoff og kolleger redigeret bogen ”psykopati”, som i 2016 blev udgivet i både Danmark, Norge og Sverige.

Dagens program omhandler nyeste viden om psykopati som klinisk begreb. Der vil være fokus på selve kortlægningen af psykopati, samt ”myter og fakta” relateret til behandling og voldsrisiko. Herunder også særlige kliniske udfordringer knyttet til behandling. Seminaret vil være praktisk anlagt.

Tid: Fredag 17. marts 2017, kl. 9.45-15.45

Sted: Psykiatrisygehuset, Fælledvej 6, 4200 Slagelse

Pris: 500,00 kr. – forplejning er inkluderet, morgenkaffe fra kl. 9.15.

Bindende tilmelding senest 28. februar 2017 via tilmeldingsblanket på www.iptp.dk

Dagen afholdes i samarbejde med Dansk Retspsykologisk Selskab.

Seminar med professor Tim Trull

IPTP inviterer til halvdags seminar med professor Timothy J. Trull fra University of Missouri, USA.

Tim Trull har publiceret en lang række artikler inden for grænsen mellem affekt, emotion og psykopatologi, særligt om emotionel dysregulering ved borderline personlighedsforstyrrelse og depression. Han har særlig viden inden for assessment af psykopatologi. Han har desuden været leder af en række NIH-sponsorerede projekter med fokus på borderline og assessment af negativ emotionel dysregulering samt selvskadende adfærd. Aktuelt arbejder han med udvikling af metoder til vurdering af affektiv instabilitet og emotionel dysregulering i patienters dagligdag gennem brug af smartphones og trådløse sensorer til selvrapportering og samtidig måling af fysiologiske data.

Foreløbigt program:

09.00 – 12.00 Lectures on Ambulatory Assessment in somatic and psychiatric research

Tid: Fredag 22. september 2017 kl. 9.00-12.00

Sted: Psykiatrisygehuset, Fælledvej 6, 4200 Slagelse

Pris: 500,00 kr. – forfriskninger inkluderet

Bindende tilmelding senest 4. september via tilmeldingsblanket på www.iptp.dk

Personlighedsforstyrrelser i DSM-5 og ICD-11

I DSM-5 såvel som i det kommende ICD-11 diagnosesystem har man taget nye skridt i retning af en dimensionel beskrivelse af personlighedsforstyrrelse, hvor både personlighedens funktionsniveau / sværhedsgrad og unikke personlighedstræk vurderes på et kontinuum. Dette er i overensstemmelse med den agenda som American Psychiatric Association lagde for dagen i 2002 med ordene “*variation in psychiatric symptomatology may be better represented by dimensions than by a set of categories, especially in the area of personality traits*” (A Research Agenda for DSM-5, APA, 2002). Senere i 2004/2005 blev dette yderligere undersøgt og beskrevet af et hold internationale eksperter og forskere i personlighedsforstyrrelse under ledelse af Thomas Widiger og Erik Simonsen (Widiger & Simonsen, 2005), hvilket har gødet vandene for den dimensionelle operationalisering af personlighedspatologi, som i 2013 blev præsenteret i DSM-5. Med henblik på at bevare kontinuitet med etableret klinisk praksis vedtog “APA Board of Trustees” dog at bibeholde de velkendte 10 personlighedsforstyrrelseskategorier i Sektion II, mens en ny alternativ model for personlighedsforstyrrelser er lanceret i Sektion III (DSM-5, p. 761). Tilsvarende har man i WHO regi udviklet en overskuelig dimensionel model til beskrivelse af personlighedsforstyrrelse i det kommende ICD-11 diagnosesystem. Som noget fælles for DSM-5 og ICD-11 modellerne, er der tale om deskriptive og teoretisk neutrale dimensioner. I overensstemmelse med nyere forskning godtages det nu, at personlighedsforstyrrelsen blot er ”relativ” stabil over tid. Ligeledes fremgår det eksplicit i begge modeller, at personlighedsforstyrrelse kan diagnosticeres hos unge under 18 år. I det følgende vil vi i hovedtræk beskrive de to modeller med referencer til dansk forskning udført af undertegnede og kolleger.

Den Alternative Model for Personlighedsforstyrrelser i DSM-5 indbefatter vurdering af personlighedsmæssig funktionsniveau (kriterium A: identitet, målrettedhed, empati og intimitet) samt beskrivelse af patologiske personlighedstræk (kriterium B). Sidstnævnte rummer fem overordnede domæner (Negativ affektivitet, Tilbagevækst, Antagonisme, Mangelfuld hæmning og Psykoticisme) med 25 underordnede facetter, der hver især beskriver personens unikke problematikker eller sårbarheder. Derudover er der også mulighed for at matche førnævnte kriterium A og B med seks velkendte personlighedsforstyrrelses-typer, hvorfor modellen også bliver omtalt som ”hybridmodellen” (se eksempler herpå i Bach & Sellbom [2016] og Bach, Anderson & Simonsen [2016]). Den Alternative Model for Personlighedsforstyrrelser operationaliseres som udgangspunkt med hhv. *Level of Personality Functioning Scale* (LPFS; kliniker rating) samt *Personality Inventory for DSM-5* (PID-5; selv-rapportering og/eller informant-rapportering). Der findes også et interview ved navn *Semi-structured interview for Personality Functioning DSM-5* (STiP-5; Hutsebaut, Kamphuis, Feenstra,

Weekers & Saeger, 2016), der er udviklet til assessment af LPFS (kriterium A), og i skrivende stund udarbejdes et komplet diagnostisk interview instrument ved navn *Structured Clinical Interview for DSM-5 – Alternative Model for Personality Disorders* (SCID-AMPD) til beskrivelse af både kriterium A og B. I Danmark har undertegnede evalueret de psykometriske egenskaber for PID-5 (kriterium B) på baggrund af data fra både ambulans psykiatri og almenbefolkning, og resultaterne ser lovende ud (Bach, Maples-Keller, Bo & Simonsen, 2016; Bach, Sellbom, Bo & Simonsen, 2016; Bo, Bach, Mortensen & Simonsen, 2016). På baggrund af foreliggende data er der kliniske såvel som ikke-kliniske normer tilgængelige. Aktuelt afprøves også en kort selvrapporteringsudgave af LPFS, og den komplette alternative model indgår også i nye danske forskningsprojekter med fokus på bl.a. differentialdiagnostik og psykotraumatologi.

I det kommende ICD-11 system bliver der i særdeleshed tale om en radikal forandring i form af en simpel model for personlighedsforstyrrelser. Som udgangspunkt indbefatter modellen blot, at der tages stilling til, hvorvidt der forekommer en personlighedsforstyrrelse eller ej (mens alle velkendte kategorier af personlighedsforstyrrelser afskaffes pga. utilstrækkelig videnskabelig validitet). Derudover kan man ved hjælp af forskellige tærskler specificere, hvorvidt der er tale om en *mild*, *moderat* eller *svær* personlighedsforstyrrelse med mulighed for også at specificere en *Z*-diagnose for subkliniske *personlighedsvanskeligheder* som kan optræde i en bredere population. Der er udviklet et 9-items spørgeskema til vurdering af sværhedsgrad (Standardized Assessment of Severity for Personality Disorder; SAS-PD), som er oversat til dansk og aktuelt undersøges psykometrisk af undertegnede. Endelig tilbyder ICD-11 modellen også mulighed for at karakterisere den diagnosticerede personlighedsforstyrrelse ved hjælp af fem unikke traits (Negativ affektivitet, Tilbagetrækning, Dissocialitet, Mangelfuld hæmning og Anankastia). I hovedtræk overlapper disse traits med de overordnede trait domæner, der indgår i den Alternative DSM-5 Model for Personlighedsforstyrrelser. Peter Tyrer (formand for ICD-11 arbejdsgruppe for klassifikation af personlighedsforstyrrelser) uddyber modellens rationale på følgende vis: ”*For a busy clinician in both primary and secondary care, the simple presence of a personality disorder, or preferably, its level of severity, can be recorded after a short interview backed up with corroborative information. This should not take any longer than the assessment process for a mood or psychotic disorder, and part of our task should be to demystify the diagnostic processes needed to achieve the diagnosis.*“ (Tyrer et al., 2011, p. 254).

Med ICD-11 modellens ideal om “simplicitet” kan personlighedsforstyrrelse sandsynligvis ophøre med blot at være en niche, der udelukkende tilgodeses i specialiserede og privilegerede klinikker i Vesten. Den simple ICD-11 model

har derimod potentiale til at blive et globalt “sprog” for noget vedvarende problematisk hos individet, som udgør en betydelig risiko- eller sårbarhedsfaktor, hvad mental sundhed angår. På den anden side kan personlighedsforstyrrelse som diagnose måske miste sin værdi for klinikere, hvis ikke den medvirker til at beskrive unikke karakteristika hos patienten, som kan bidrage til differentieret vejledning ift. prognose, risikovurdering og behandling? Her kan den Alternative DSM-5 Model til gengæld siges at forsyne klinikerne med et mere raffineret begrebsapparat, der giver mulighed for at beskrive flere problematiske facetter og funktioner hos patienten (se konkrete eksempler i Bach, Markon, Simonsen & Krueger, 2015). Uanset om man er tilhænger af den “sofistikerede” DSM-5 model eller den “minimalistiske” ICD-11 model, er det en kendsgerning, at ICD-11 fremover bliver det officielle og globalt gældende diagnosesystem (også for amerikanerne). Af den grund synes det væsentligt, at man så vidt muligt harmoniserer de to modeller med hinanden ved hjælp af fx en konverteringsalgoritme. Eksempelvis forekommer det realistisk at oversætte “DSM-5 Impaired Functioning” til “ICD-11 Severity”, og vice versa, og tilsvarende for de fem trait domæner (med undtagelse af DSM-5 Psykoticisme som i ICD-11 ikke regnes med som personlighedspatologi).

Siden lanceringen af DSM-5 i 2013 er der udgivet knap 200 peer-reviewed artikler baseret på den alternative DSM-5 model, og dette forventes at blive udvidet til også at dække ICD-11 modellen for personlighedsforstyrrelse, når den forventeligt udkommer i 2017/18. Det bliver spændende at følge med i, hvorvidt klinikere begynder at tage disse nye dimensionelle modeller til sig? I den næste revision af DSM-systemet (DSM-5.1) ventes det, at den alternative model i DSM-5 Sektion III helt vil overtage de nuværende personlighedsforstyrrelseskategorier i DSM-5 Sektion II. Vi ved alle, hvor vanskeligt det kan være at lave om på gamle vaner og overbevisninger, og i praksis vil det få betydelige konsekvenser for journalføring, behandlingsmanualer, etableret forskning, pakkeforløb, kliniske guidelines og kommunikation med offentlige instanser og forsikringsselskaber. Der findes således adskillige indvendinger af logistisk og rationel karakter, som dog ikke er videnskabeligt forankret. Måske vil det kræve et helt generationsskifte, før vores behandlingssystem for alvor er parat til at skifte “traditionsbaserede diagnoser” ud med “videnskabeligt baserede diagnoser” for personlighedsforstyrrelse? Indtil da kan vi jo forsøgsvis forholde os til de nye modeller med et åbent sind og så vidt muligt udnytte deres egenskaber i forskning og klinisk praksis.

Bo Bach

Litteratur

Bach, B., Maples-Keller, J. L., Bo, S., & Simonsen, E. (2016). The Alternative DSM-5 Personality Disorder Traits Criterion: A Comparative Examination of Three Self-Report

- Forms in a Danish Population. *Personality Disorders: Theory, Research, and Treatment*, 7(2), 124–135.
- Bach, B., Markon, K., Simonsen, E., & Krueger, R. F. (2015). Clinical Utility of the Alternative DSM-5 Model of Personality Disorders: Six Cases from Practice. *Journal of Psychiatric Practice*, 21(1), 3–25.
- Bach, B., & Sellbom, M. (2016). Continuity Between DSM-5 Categorical Criteria and Traits Criteria for Borderline Personality Disorder. *Canadian Journal of Psychiatry. Revue Canadienne de Psychiatrie*, 21(8), 489–94.
- Bach, B., Sellbom, M., Bo, S., & Simonsen, E. (2016). Utility of DSM-5 Section III Personality Traits in Differentiating Borderline Personality Disorder from Comparison Groups. *European Psychiatry*, 37(9), 22–27.
- Bach, B., Anderson, J., & Simonsen, E. (2016). Continuity between Interview-Rated Personality Disorders and Self-Reported DSM-5 Traits in a Danish Psychiatric Sample. *Personality Disorders: Theory, Research, Treatment*.
- Bo, S., Bach, B., Mortensen, E. L., & Simonsen, E. (2016). Reliability and Hierarchical Structure of DSM-5 Pathological Traits in a Danish Mixed Sample. *Journal of Personality Disorders*, 30(1), 112–129.
- Hutsebaut, J., Kamphuis, J. H., Feenstra, D. J., Weekers, L. C., & Saeger, H. De. (2016). Assessing DSM-5-Oriented Level of Personality Functioning: Development and Psychometric Evaluation of the Semi-Structured Interview for Personality Functioning DSM-5 (STiP-5.1). *Personality Disorders: Theory, Research, and Treatment*.
- Thylstrup, B., Simonsen, S., Nemery, C., Simonsen, E., Noll, J. F., Myatt, M. W., & Hesse, M. (2016). Assessment of personality-related levels of functioning: a pilot study of clinical assessment of the DSM-5 level of personality functioning based on a semi-structured interview. *BMC Psychiatry*, 16(1), 298.
- Tyrer, P., Crawford, M., Mulder, R., Blashfield, R., Farnam, A., Fossati, A., ... Reed, G. M. (2011). The rationale for the reclassification of personality disorder in the 11th revision of the International Classification of Diseases (ICD-11). *Personality and Mental Health*, 5(4), 246–259.
- Widiger, T. A., & Simonsen, E. (2005). Alternative dimensional models of personality disorder: finding a common ground. *Journal of Personality Disorders*, 19(2), 110–30.

Personlighed og personlighedsforstyrrelser. En grundbog

I april 2017 udkommer en bog, vi i bestyrelsen i almindelighed og Erik Simonsen og Birgit Bork Mathiesen som redaktører i særdeleshed har bidraget til og arbejdet med de sidste tre års tid.

Denne bog har en forhistorie, som er vigtig at få med for at forstå dens opbygning og indhold. Det er både en grundbog om personlighed og personlighedsforstyrrelser og et festskrift, der markerer IPTP's 25 års jubilæum.

Bogen er tilegnet den amerikanske psykolog Theodore Millon (1929-2014). Millon var i 1988 initiativtager til dannelsen af ISSPD med sigte på, gennem internationalt videnskabeligt og klinisk samarbejde at beskrive og forstå den dynamiske interaktion mellem personlighed og psykopatologi. En dansk gruppe af psykiatere og psykologer indledte et samarbejde med Millon tilbage i 1986, og samarbejdet førte til, at vi i 1988 i København kunne afholde den første internationale kongres om personlighedsforstyrrelser – og i 2013 følge op med afholdelsen af jubilæumskongressen. Gruppen grundlagde efter 1988-kongressen Institut for Personlighedsteori og Psykopatologi (IPTP), som i 2016 kunne afholde sit 25 års jubilæum og samtidig udgive denne bog, som vil afspejle, hvad vi har lært gennem de mange år, og hvor området står nu.

Millon lagde vægt på den brede tilgang til klinisk videnskab om personlighedsforstyrrelser, og dette perspektiv har vi i Instituttet til stadighed holdt os for øje, så IPTP ikke udviklede sig til en menighed for bestemte terapiformer.

Som opfølgning på ISSPD kongressen i 2013 fik IPTP udgivet et special issue, dedikeret til Millon, i *Scandinavian Journal of Child and Adolescent Psychiatry and Psychology* (SJCAPP; Simonsen & Kongerslev, 2015) med udgangspunkt i oplægsholdere og oplæg fra kongressen, som omhandlede personlighedsforstyrrelser i ungdomsårene. Formålet var at anerkende forekomsten af personlighedsforstyrrelse blandt børn og unge og understrege vigtigheden af tidlig opsporing og behandling.

Fra IPTP's virke er der i øvrigt vokset årlige nationale seminarer om personlighedsforstyrrelser og senest også et regionalt kompetencecenter vedrørende diagnose og behandling af personlighedsforstyrrelser. I den sammenhæng giver denne bog en mulighed for at skabe sig et opdateret overblik over feltet. Mere end 25 psykologer og psykiatere har gennem årene som medlemmer af bestyrelsen deltaget i udviklingen af IPTP's idegrundlag og afholdelse af arrangementer. Bogens indhold afspejler nogle af de vigtigste områder, IPTP gennem

forskning og undervisning har bidraget med at udvikle i Danmark. Vi har sammensat et forfatterpanel af danske klinikere og forskere, som p.t. repræsenterer det ypperste, vi kan præstere og suppleret med to af de mest skrivende udlændinge, professor Glen O. Gabbard og professor Anthony Bateman, som hyppigt har gæstet Danmark. Vi er forfatterne taknemmelige for det engagement og den omhu, de har lagt i deres arbejde for bogen.

Overordnet set består bogen af tre dele: Del I's tre kapitler dækker baggrundstof i form af en gennemgang af Millons vægtige bidrag til området, en skitse-
ring af de neurovidenskabelige bidrag til forskningen i personlighedsforstyrrelser og et kapitel om den udviklingspsykopatologiske tilgang til emnet. Del II består af ni kapitler, der udgør en række teoretiske og kliniske nedslag i forståelsen af personlighed og psykisk sygdom. Del III's 11 kapitler omhandler evidensbaseret behandling af forskellige personlighedsforstyrrelser med forskellige metoder, supervision af psykoterapi, det organisatoriske bag behandlingen samt et kapitel om de samfundsøkonomiske forhold ved personlighedsforstyrrelser og socialrådgiveres centrale rolle i behandlingen. Det hele afrundes i et afslutningskapitel med nogle tanker om, hvor feltet ser ud til at bevæge sig hen.

I bogen tages læseren med bag kulisserne i forståelsen af menneskets personlighed og sårbarhed, som skyldes evolutionen. Evolutionen har ført til udviklingen af det avancerede og komplicerede væsen, mennesket er på godt og ondt, og bogen gengiver bidrag fra alle relevante videnskabelige retninger, fra neurovidenskab til psykodynamik. Læseren får et indgående kendskab til sammenhænge mellem personlighed og psykisk sygdom, til klassifikation og differentialdiagnostik og læseren bliver opdateret om de aktuelle behandlingsmulighederne for mennesker med personlighedsforstyrrelser.

Bogen, der udkommer på Hans Reitzels Forlag, henvender sig således til alle, der interesserer sig for eller arbejder indenfor dette felt, til både teoretikere og praktikere, studerende og specialister, lægmand og ekspert. Faktisk burde vi også sende et eksemplar af bogen til nogle af landets beslutningstagere, der ville få et bedre indblik i, hvorfor vi må gøre en særlig indsats på dette område. Det er så vigtigt at tilbyde kvalificeret behandling, der ikke afbrydes midtvejs, som det ofte er tilfældet nu, hvor tendensen er, at man kun kan få et forløb af en bestemt varighed i forbindelse med diagnosen personlighedsforstyrrelse. Det svarer jo til ikke at færdiggøre behandlingen af fx kræft, fordi pakken nu er gennemført, uanset om sygdommen er færdigbehandlet – hvilken politiker ville tillade det? Vi ser frem til at få bogen i hånden og til læsernes reaktioner på den – selv er vi ganske stolte af den.

Erik Simonsen og Birgit Bork Mathiesen

Highly recommended

Under dette afsnit bringer vi et udpluk af publikationer, der vedrører personlighedsforstyrrelser og behandling heraf. Vi tilstræber at udvælge det nyeste stof med relevans for danske professionelle inden for feltet og med vægt på forskellige forståelsesrammer.

Weinbrecht, A., Schulze, L., Boettcher, J., & Renneberg, B. (2016). Avoidant Personality Disorder: a Current Review. *Current Psychiatry Reports*, 18(3), 29.

Denne opdaterede oversigtsartikel udskiller sig ved at danne overblik over ængstelig-evasiv personlighedsforstyrrelse, hvad angår både psykopatologi og anbefalet behandling. Der gennemgås viden om genetik, symptomatologisk stabilitet og overlap med socialfobi. Det anbefales, at man i behandlingen navnlig fokuserer på det gennemgribende mønster af social hæmning, utilstrækkelighedsfølelse og hypersensibilitet over for andres negative bedømmelser. Artiklen fremhæver, at der i skrivende stund findes empirisk evidens for Schema Terapi og Kognitiv Adfærdsterapi for ængstelig-evasiv personlighedsforstyrrelse, mens øvrige terapiformer blot er repræsenteret ved case-studier. Fremtidig forskning bør sætte mere fokus på denne hyppige men ofte negligerede personlighedsforstyrrelse.

Ruocco, A. C., & Carcone, D. (2016). A Neurobiological Model of Borderline Personality Disorder. *Harvard Review of Psychiatry*, 24(5), 311–329.

I dette bemærkelsesværdige review gennemgås i alt 146 studier om neurobiologiske faktorer ved borderline personlighedsforstyrrelse, herunder neuroendokrinologi samt strukturel og funktionel hjernescanning. Forfatterne sammenfatter en integrerende model, der fremhæver interaktioner mellem stresshormoner, stofskifte i hjernen, og hjernestrukturer/kredsløb, hvor især amygdala spiller en central rolle i forhold til fortolkning af emotionel stimuli. Afslutningsvis fremhæver forfatterne, at denne neurobiologiske forskning synes at overlappende med elementer i det empirisk baserede Research Domain Criteria (RDoC) diagnose-system. Hertil foreslås det også, at anvendelse af dimensionelle trait modeller givetvis vil kunne medvirke til bedre forståelse af biogenetiske faktorer ved borderline. Der lægges også op til, at man i fremtiden måske kan omsætte denne viden til at forudsige og evaluere psykoterapeutisk og farmakologisk behandling og i bedste fald også yde en bedre diagnostik og generel behandling af lidelsen.

Arntz, A., Stupar-Rutenfrans, S., Bloo, J., van Dyck, R., & Spinhoven, P. (2015). Prediction of treatment discontinuation and recovery from Borderline Personality Disorder: Results from an RCT comparing Schema Therapy and

Transference Focused Psychotherapy. *Behaviour Research and Therapy*, 74, 60–71.

I dette studium undersøges hvilke faktorer (herunder personlighed), der forudsiger frafald ("discontinuation") i psykoterapi for borderline personlighedsforstyrrelse. Med udgangspunkt i data fra en RCT (Schema Therapy vs. Transference Focused Therapy; $N = 86$) fandt man, at fjendtlighed og fysiske overgreb i barndommen forudsagde frafald og manglende behandlingssucces. Subjektiv dissociation forudsagde en reduceret chance for senere helbredelse, hvilket endvidere var medieret af "in-session" dissociation (objektivt vurderet ud fra lydoptagelser). Dette fund indikerer, at dissociation under terapiforløbet forstyrrer effekten af behandlingen, mens fjendtlighed og fysiske overgreb i barndommen er væsentlige at tage højde for mhp. forebyggelse af frafald og manglende effekt.

Wright, A. G. C., Hopwood, C. J., Skodol, A. E., & Morey, L. C. (2016). Longitudinal validation of general and specific structural features of personality pathology. *Journal of Abnormal Psychology*, 125(8), 1120–1134.

I dette longitudinale studie baseret på "Collaborative Longitudinal Study of Personality Disorders" fandt man, at specifikke personlighedsegenskaber (dvs. "traits") er mest stabile over tid, mens generel personlighedsdysfunktion havde betydelig lavere stabilitet og var stærkest forbundet med psykosocialt funktionsniveau. Forfatterne konkluderer bl.a., at selvom det oftest giver bedst mening at skræddersy behandling til patientens unikke personlighed, bør psykoterapi også søge at fokusere på mere generelle kerneproblemer/dysfunktioner ved personlighedsforstyrrelser.

Carson-Wong, A., Hughes, C. D., & Rizvi, S. L. (2016). The effect of therapist use of validation strategies on change in client emotion in individual DBT treatment sessions. *Personality Disorders: Theory, Research, and Treatment*.

I dette studie undersøgte man brug af valideringsstrategier i dialektisk adfærdsterapi i relation til forandring af emotioner hos 35 patienter på tværs af 121 terapiesessioner. Overordnet fandt man, at øgning af validering i behandlingen bevirkede øget positiv affekt og reduceret negativ affekt. Som noget bemærkelsesværdigt var der betydelig forskel på, hvilken type valideringsstrategi der blev anvendt. En strategi var fx forbundet med øget positiv affekt uden indflydelse på negativ affekt, mens en anden strategi var forbundet med øget negativ affekt alene. Til sammen peger resultaterne på, at specifikke valideringsstrategier er relateret til forandring af affekt og kan dermed have betydning for identifikation af potentielle forandringsmekanismer.

Pedersen, M. U., Rømer Thomsen, K., Pedersen, M. M., & Hesse, M. (2017). Mapping risk factors for substance use: Introducing the YouthMap12. *Addictive Behaviors*, 65, 40–50.

I dette studium blev 3589 randomiserede danske unge mellem 15 og 25 år udvalgt til at besvare 12 screening-spørgsmål (YouthMap12), som identificerer hhv. 6 eksternaliserende og 6 internaliserende problemer. Som noget interessant fandt man, at regelmæssig brug af cigaretter, cannabis og alkohol var stærkt relateret til eksternaliserende problemer (fx antisocial eller narcissistisk personlighed), mens brug af håndkøbs- eller receptpligtig medicin var stærkt relateret til internaliserende problemer (fx ængstelig-evasiv personlighed). Artiklen diskuterer anvendelsen af YouthMap12 som instrument til screening for de pågældende typer af misbrug blandt unge.

Bo Bach

Fornyelse af medlemskab/kontingent

Det er nu tid til fornyelse af medlemskab for 2017. Årskontingentet er fortsat 400,00 kr.

Kontingent bedes indbetalt **senest 1. april 2017**.

Beløbet overføres til Danske Bank, **reg.nr. 1551 kontonr. 0004639677** med tydelig angivelse af navn og evt. medlemsnummer (se indlagte brev).

Dorit Mortensen

Ordinær generalforsamling

Torsdag 6. april 2017 kl. 17.00

Psykiatrisygehuset, Fælledvej 6, 4200 Slagelse

Dagsordenen i henhold til vedtægterne:

1. Valg af dirigent og referent
2. Godkendelse af dagsorden
3. Bestyrelsens beretning om Instituttets virksomhed i det forløbne år, herunder evt. ad hoc udvalgs aktiviteter
4. Kassereren fremlægger revideret regnskab til godkendelse
5. Fastlæggelse af arbejdsopgaver for det kommende år, herunder godkendelse af evt. ad hoc udvalg
6. Behandling af indkomne forslag*
7. Fastlæggelse af budget og kontingent
8. Valg af bestyrelse samt suppleanter
9. Valg af revisor
10. Valg af medlemmer til faste udvalg
11. Eventuelt

Forslag til dagsordenen ud over de faste punkter samt forslag til nye bestyrelsesmedlemmer skal være bestyrelsen i hænde inden 1. marts. *Der vil ikke blive udsendt yderligere indkaldelse.*

Bestyrelsen

Kalender

107th Annual Meeting of the American Psychopathological Association, March 2-4, 2017, Crowne Plaza Times Square Manhattan: "Personality and Personality Disorders: Foundations of Pathology, Pathways to Health"; www.appassn.org

ISSPD XVth International Congress of the International Society for the Study of Personality Disorders (ISSPD), 25.-28. september 2017, Heidelberg, Germany: "Personality Disorders, Functioning and Health"; www.isspd2017.com

Kontaktpersoner/bestyrelse

Professor, forskningschef, overlæge, ph.d., dr.h.c., Erik Simonsen
(Formand for bestyrelsen)
Psykiatrisk Forskningsenhed, Fælledvej 6, 4200 Slagelse
es@regionsjaelland.dk

Lektor, cand.psych., ph.d. Birgit Bork Mathiesen (næstformand)
Universitetsklinikken, Øster Farimagsgade 2A, 1353 København K
Birgit.Bork.Mathiesen@psy.ku.dk

Lektor, cand.psych., ph.d. Morten Hesse (sekretær)
Center for Rusmiddelforskning, Artillerivej 90, 2. sal, 2300 København S
mh@crf.au.dk

Seniorforsker, cand.psych., ph.d. Liselotte Pedersen (ansv. Newsletter)
Afdeling for Retspsykiatri, Fælledvej 6, 4200 Slagelse
lispe@regionsjaelland.dk

Afdelingslæge Kraka Bjørnholm
Psykiatrien Øst, Psykiatrisk Klinik, Havnevej 5, 4000 Roskilde
kibj@regionsjaelland.dk

Seniorforsker, cand.psych., ph.d. Bo Bach
Psykiatrisk Forskningshed og Psykiatrien Vest, Fælledvej 6, 4200 Slagelse
bbph@regionsjaelland.dk

Psykolog Jacob Sander Hansen
Psykiatrisk Center Glostrup, Brøndbyøstervej 160, 2605 Brøndby
Jacob.Sander.Hansen@regionh.dk

Afdelingslæge Mathias Skjernov
Afdeling for Specialfunktioner, Glæisersvej 50, 4600 Køge
matsk@regionsjaelland.dk

Sekretær Dorit Mortensen
Psykiatrisk Forskningsenhed, Fælledvej 6, 4200 Slagelse
dmo@regionsjaelland.dk; iptp.dk@gmail.com, tlf. 2628 2916